ОХРИДСКИ ПРОЛОГ НА СВЕТИЯ ВЛАДИКА НИКОЛАЙ СРЪБСКИ ЗА ВЪЗКРСЕНИЕ ХРИСТОВО

“И като мина събота, на разсъмване, в първия ден на седмицата, дойде Мария Магдалина и другата Мария да видят гроба. И ето, стана голям трус: защото Ангел Господен слезе от небето, пристъпи, отвали камъка от вратата гробни и седеше върху него; видът му беше като светкавица, а дрехата му – бяла като сняг; и пазачите, уплашени от него, се разтреперика и станаха като мъртви. Ангелът се обърна към жените и им рече: не бойте се; зная че търсите разпнатия Иисуса; няма Го тук: Той възкръсна, както беше казал; дойдете, вижте мястото, дето е лежал Господ, и идете скоро, та обадете на учениците Му, че Той възкръсна от мъртвите, и ето, преварва ви в Галилея; там ще Го видите. На, казах ви. И като излязоха бързо из гроба, те със страх и радост голяма се затекоха да обадят на учениците Му. А когато отиваха да обадят на учениците Му, ето, Иисус ги срещна и рече: радвайте се! А те се приближиха, хванаха се за нозете Му и Му се поклониха; тогава Иисус им казва: не бойте се; идете и обадете на братята Ми, да идат в Галилея, и там ще Ме видят. Когато те отиваха, ето, някои от стражата, като влязоха в града, обадиха на първосвещениците за всичко станало. И тия, като се събраха със стареите и се съветваха, дадоха на войниците доста пари и рекоха:
кажете, че учениците Му дойдоха нощем и Го откраднаха, когато ние спяхме, и ако за това стигне слух до управителя, ние ще уталожим гнева му, и вас ще избавим от грижи. А те взеха парите и постъпиха, според както бяха научени. И тая мълва се носи между иудеите и до днес.”

(Мат. 28,1-15).

Господ Иисус Христос е погребан в Гетсиманската градина в една пещера, която запечатаха с голям камък и поставиха пред нея стража. В неделя, на третия ден след Разпятието, слезе ангел Господен и раздроби камъка на входа на пещерата и Иисус Христос излезе навън и възкръсна. Лицето на ангела беше като светкавица, а дрехата му бяла като светлина. Войниците се уплашиха и избягаха, викайки: “Христос възкръсна!” Когато на сутринта жените мироносици дойдоха да видят Христовия Гроб, завариха го празен и ангел им каза да отидат в града и да обадят на останалите, че нашият Господ е възкръснал от мъртвите. Те веднага го послушаха и отидоха да разгласят тази радостна вест на всички. И от тогава хората започнаха да се поздравяват с думите: “Христос Воскресе” и “Воистина Воскресе”. А дори и днес, след 2000 години, ние се поздравяваме с тези същите думи. Възкресение е най-големият християнски празник, защото на този ден Иисус Христос, нашият Господ Бог, възкръсна от мъртвите, победи смъртта и на

всички хора, от прародителите Адам и Ева, дари вечен живот. Заради голямото значение на това събитие всяка неделя през годината е посветена на Възкресението и всяка се смята за една малко Възкресение. Това е подвижен празник и се празнува след еврейската Пасха на първата неделя след пълнолуние, което се пада на самия ден на пролетното равноденствие, или непосредствено след него. Най-рано може да се падне на 4 април, а най-късно на 8 май (по новия календар).

Тропар (глас 5):

Христос воскресе из мертвих, смертию смерт поправ, и сущим во гробех живот даровав.

Великденски яйца

При християните има обичай за Възкресение (Великден) да се приготвят боядисани и шарени яйца, върху които се рисуват християнски символи и се изписва поздравът: "Христос воскресе." Според Преданието този обичай произхожда от времето на Христовото Възкресение и Възнесение. И по-точно: следовницата на Иисус Христос, Мария Магдалена отишла, след Христовото Възнесение, в Рим да проповядва Евангелието. Когато излязла пред цар Тиберий, поздравила го с думите: "Христос воскресе" и му подала подарък, боядисано яйце, а по неин пример християните продължили тази практика да боядисват и рисуват яйца.

С великденското яйце се представя образно Възкресението и как от мъртвилото възниква животът. Защото само по себе си яйцето е мъртъв предмет, но под влияние на топлината, като го сложат под кокошката, в него се развива живот и се излюпва живо пиле, което със силата си разбива своя гроб – черупката, и излиза на бял свят, както и Иисус Христос е оживял и от гроба е възстанал. Червеният цвят е цвят на радостта, заради това радостно събитие, и символизира Божествената природа на Христос; това е цветът на Божествената любов. По традиция възкресните яйца се рисуват срещу Велика събота. Съществуват многобройни местни обичаи, свързани с украсяването (рисуването) на възкресните яйца. Във водата, в която се варят яйцата, се сипва и осветена водица.

Народни обичаи

Домакинята събужда рано домашните – да се умият с вода. На църква се отива рано, на утренята и на Възкресната Литургия, носят се яйцата, от които една част се раздава в църквата, а друга след богослужението – на съседи, приятели, роднини, пред църквата. Където няма църква, хората по селата се събират около "записа" (дървен обреден кръст). Тук е идвал свещеникът, тук са се раздавали яйцата, чупел се е козунакът, за пръв път се е блажело, а мъжете се уговаряли за литията, която на другия ден се носи около селото. Обичаен е поздравът "Христос воскресе – Воистина воскресе", и той се използва през цялата следваща седмица. Като свърши службата в църквата, мъже, жени, деца, празнично облечени, сядали около нея или по близките ливади, ако времето е хубаво. Тук заедно с яйцата се ядяло всичко от бялата блажна храна и печено месо. Пиели се ракия и вино, играели се хора́, хо́рата пеели и се веселели.

В Горна Пчиня всяко село си правело събор, на който за пръв път след няколкоседмичен пост се играели хора и се пеели песни. На сутринта в селата на южна Сърбия най-напред се взема "комка" – причастяват се, като всички домашни са се облекли тържествено и са "повторили" за Възкресение някоя част от дрехите си или цялото си облекло. " Комка " се вкъщи; първо домакинята приготвя ресни от дрян, коприва и здравец и потапя всичко това във вино заедно с парченца от великденския козунак. След това идва семейният обяд, а след това младежта отива на "въртележка", която представлява твърдо закрепен стожер, на който се слага дълга

греда. На двата края на гредата са забити по два вертикални клина, за които играчите се хващат, а с корема си се облягат на самата греда. Двама играчи тичат и въртят гредата или просто някой застава в средата и ги завърта. За да може въртележката да се върти по-лесно, върхът на гредата се намазва със сок от стъблото на млад кукуряк. Докато едните се въртят, другите играят на челик или на топчета, хващат се на хоро и пеят разни подходящи песни.
В Левач и Темнич се казва: “Възкресението е до обяд червено, а от обяд нататък зелено” и “До обяд в яйца, а след обяд в коприва”, защото Възкресение се падало в дни, когато в селата било време на най-голям пролетен недоимък, след зимата и преди да дойде новата реколта, така че нямало достатъчно хляб за ядене.
Децата се радват много на Възкресение и на червените яйца, с които се чукат. Чието яйце се счупи, той губи и се предава на оногова, който има по-силното яйце. Първото боядисано яйце се пази в къщата една година и се нарича “хранител на къщата”. Жителите на Срем месят специален великденски сладкиш, който наричат “буздован” (боздуган), а в Шумадия се нарича “витица” (халка, пръстен). Домакинът разчупва тази витица на софрата с обеда и я раздава на всички, като казва: “Всичко да ни се кръсти и възкръсне”.